

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO DLA KLASY 4

OCENA CELUJĄCA

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który biegle posługuje się wiadomościami i umiejętnościami określonymi w podstawie programowej. Jest twórczy, aktywny, rozwiązuje problemy w sposób oryginalny.

Kształcenie literackie i kulturalne

Uczeń:

- rozszerza czytelnictwo o lektury nadobowiązkowe,
- czyta czasopisma, ogląda widowiska dla dzieci i młodzieży, potrafi o nich opowiadać kolegom i zachęcić do samodzielnego poszerzania wiadomości,
- twórczo i samodzielnie rozwija uzdolnienia i zainteresowania.

Formy wypowiedzi

Uczeń:

- całkowicie poprawnie pod względem stylistycznym – językowym wypowiada się w poznanych formach wypowiedzi.

Nauka o języku

Uczeń:

- biegle odróżnia i nazywa poznane części mowy i części zdania,
- biegle rozpoznaje i nazywa cechy głosek,
- pisze prace poprawnie pod względem ortograficznym i interpunkcyjnym.

OCENA BARDZO DOBRA

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który w sposób wyczerpujący opanował wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej. Samodzielnie podejmuje wszelkie działania, na zajęciach jest aktywny.

I. Kształcenie literackie i kulturowe

Uczeń:

- czyta wszelkie teksty (prozatorskie, w tym lektury oraz poetyckie) sprawnie, płynnie, wyraźnie i wyraziście z uwzględnieniem odpowiedniej dykcji, artykulacji i intonacji oraz we właściwym tempie, poprawnie stosuje pauzy,
- dokładnie przeczytał i dobrze zna treść lektur obowiązkowych oraz uzupełniających,
- biegle potrafi wymienić elementy świata przedstawionego (czas, miejsce akcji, bohatera głównego, drugoplanowego, wydarzenia),
- rozumie i biegle potrafi posługiwać się pojęciami: świat rzeczywisty i wyobrażony, fikcja literacka, realizm (świat prawdopodobny), fantastyka (świat nieprawdopodobny),
- odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości, realizm od fantastyki,
- zna, rozumie i biegle posługuje się pojęciami: baśń, legenda (podanie), opowiadanie, hymn, dialog, monolog, narrator, tytuł,
- potrafi samodzielnie wymienić cechy baśni, legendy, opowiadania, hymnu oraz wskazać różnice między tymi gatunkami,
- samodzielnie opowiada o przebiegu wydarzeń i porządkuje je w kolejności chronologicznej,
- charakteryzuje i ocenia narratora,
- samodzielnie wskazuje przyczyny i skutki wydarzeń,
- ocenia wydarzenia i nazywa swoje reakcje czytelnicze (wrażenia, emocje),
- samodzielnie charakteryzuje i ocenia bohaterów,
- rozpoznaje opowiadanie obyczajowe i przygodowe,
- odróżnia monolog od dialogu i rozumie ich funkcje w utworze,
- samodzielnie określa tematykę i problematykę utworu,
- sprawnie objaśnia znaczenie dosłowne i przenośne w tekstach,

- przedstawia i uzasadnia własne rozumienie tekstu,
- samodzielnie wskazuje wartości ważne dla bohaterów,
- zna, rozumie i biegle posługuje się pojęciami: wers, strofa (zwrotka), rym, refren, osoba mówiąca w wierszu, obraz poetycki, epitet, porównanie, ożywienie, zdrobnienie oraz samodzielnie potrafi wskazać je w utworze,
- objaśnia funkcję środków poetyckich w tekście,
- samodzielnie wyodrębnia w tekście obrazy poetyckie, nazywa środki poetyckie: porównanie, zdrobnienia,
- samodzielnie wskazuje refren i określa jego funkcje w tekście,
- biegle rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź: wers, rym, strofę, refren,
- określa nastrój wiersza,
- charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu, opowiada o jej uczuciach,
- samodzielnie rozpoznaje charakterystyczne cechy gatunkowe hymnu,
- przedstawia i uzasadnia własne rozumienie utworu,
- zna, rozumie i biegle posługuje się pojęciami: komiks, film, teatr, malarstwo, ekranizacja filmowa, sceniczna adaptacja tekstu literackiego, przekład intersemiotyczny,
- ogląda dzieła kultury, uważnie ze skupieniem,
- odróżnia literaturę piękną od innych tekstów pisanych (reklamowych, informacyjnych, publicystycznych),
- samodzielnie identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny, reklamowy,
- samodzielnie odczytuje w tekście informacje podane wprost (odbiera tekst na poziomie dosłownym) oraz wyrażone pośrednio (ukryte, przenośne),
- biegle odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od informacji drugorzędnych,
- biegle dostrzega różnicę między tekstami kultury werbalnymi i niewerbalnymi,
- samodzielnie porównuje teksty kultury w celu wskazania podobieństw i różnic odnoszących się do treści i formy,
- biegle nazywa autora tekstu kultury (pisarz, reżyser, malarz, rzeźbiarz, kompozytor)
- samodzielnie wskazuje różnice między literaturą piękną a przekazami ikonicznymi, muzycznymi, filmowymi, teatralnymi,
- rozumie specyfikę komiksu i zna jego cechy,
- samodzielnie dostrzega w tekstach elementy dziedzictwa kulturowego,
- biegle odczytuje wartości wpisane w teksty kultury,
- świadomie i z uwagą odbiera film,
- biegle wyodrębnia elementy składające się na widowisko teatralne i film (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty, muzyka),
- samodzielnie dokonuje przekładu intersemiotycznego tekstu (rysunek, drama, spektakl teatralny).

II. Kształcenie językowe

1. Gramatyka języka polskiego:

Uczeń:

- rozpoznaje i samodzielnie potrafi wskazać w tekście podstawowe części mowy: rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówki,
- rozumie znaczenie rzeczownika, biegle odmienia go przez liczby, przypadki, określa jego rodzaj (męski, żeński, nijaki),
- samodzielnie tworzy formy liczby pojedynczej i mnogiej rzeczownika,
- samodzielnie podaje przykłady rzeczowników w różnych rodzajach,
- biegle rozróżnia rzeczowniki własne od pospolitych,
- samodzielnie dostrzega związek rzeczownika z innymi wyrazami,
- zna nazwy i pytania przypadków,

- rozumie znaczenie przymiotnika, biegle odmienia go przez liczby, rodzaje (męski, żeński, nijaki, męskoosobowy, niemęskoosobowy), przypadki,
- biegle tworzy formy liczby pojedynczej i mnogiej przymiotników,
- samodzielnie dostrzega i określa związek przymiotnika z innymi wyrazami,
- rozumie znaczenie czasownika, biegle odmienia go przez osoby, liczby, rodzaje (męski, żeński, nijaki, męskoosobowy, niemęskoosobowy),
- samodzielnie tworzy formy liczby pojedynczej i mnogiej czasownika,
- biegle rozpoznaje i tworzy formy czasu czasownika: czas przeszły, teraźniejszy, przyszły (prosty i złożony),
- biegle rozróżnia formy osobowe i bezosobowe czasownika,
- rozpoznaje bezokolicznik jako formę bezosobową,
- samodzielnie tworzy formy osobowe od bezokoliczników,
- poprawnie używa form czasowników typu: wziąć, umieć, zacząć, rozumieć, iść,
- samodzielnie dostrzega i określa związek czasownika z innymi wyrazami,
- rozumie znaczenie przysłówka jako części mowy nieodmiennej,
- sprawnie rozpoznaje przysłówki utworzone od przymiotników,
- biegle tworzy przysłówki od przymiotników,
- samodzielnie dostrzega związek przysłówka z czasownikiem i innymi wyrazami,
- wie i wyjaśnia, czym jest: wypowiedzenie, zdanie, równoważnik zdania,
- biegle rozpoznaje zdanie i równoważnik zdania w tekście oraz samodzielnie je tworzy,
- sprawnie przekształca zdania w równoważniki zdania oraz równoważniki zdania w zdania,
- biegle rozróżnia i tworzy typy wypowiedzeń/zdań ze względu na cel wypowiedzi: oznajmujące, pytające, rozkazujące,
- wie, czym jest zdanie/wypowiedzenie wykrzyknikowe,
- wie i rozumie, czym jest orzeczenie i podmiot, samodzielnie potrafi wskazać je w zdaniu,
- wie i rozumie, czym są określenia w zdaniu, samodzielnie potrafi je wskazać,
- wie i rozumie, czym są związki wyrazowe w zdaniu, samodzielnie potrafi je wskazać,
- wie i rozumie, co to jest grupa podmiotu i grupa orzeczenia, samodzielnie potrafi oddzielić je w zdaniu.

2.Zróżnicowanie języka

Uczeń:

- wie, rozumie, czym jest synonim, poprawnie go tworzy i używa w tekście,
- wie, rozumie, czym są wyrazy wieloznaczne, poprawnie je tworzy i używa w wypowiedzi,
- świadomie wykorzystuje synonimy i wyrazy wieloznaczne do tworzenia własnych wypowiedzi,
- biegle dostosowuje sposób wyrażania do zamierzonego celu wypowiedzi,
- sprawnie się wypowiada ze świadomością celu

3.Komunikacja językowa i kultura języka

Uczeń:

- zna, rozumie i biegle stosuje pojęcia: nadawca, odbiorca, komunikat,
- słucha uważnie i ze skupieniem różnego typu komunikatów,
- samodzielnie identyfikuje nadawcę wypowiedzi, i charakteryzuje go na podstawie tego, co mówi,
- samodzielnie dostrzega emocje mówiącego wyrażone werbalnie i niewerbalnie,
- samodzielnie identyfikuje odbiorcę wypowiedzi,
- biegle rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała),
- świadomie posługuje się mimiką, gestykulacją, postawą ciała,
- samodzielnie ocenia i wartościuje usłyszane wypowiedzi,
- zna i rozumie pojęcie: głoska, litera, sylaba, potrafi samodzielnie wskazać je na przykładach,

rozumie różnice między głoską a literą,

- sprawnie rozróżnia samogłoski i spółgłoski,
- biegle zna alfabet i porządkuje wyrazy w kolejności alfabetycznej,
- sprawnie dzieli wyrazy na sylaby, wie, jak poprawnie dzielić wyraz na sylaby przy przenoszeniu,
- sprawnie korzysta ze słownika: ortograficznego, języka polskiego, wyrazów obcych, oraz ze słownika synonimów (wyrazów bliskoznacznych).

4. Ortografia i interpunkcja

Uczeń:

- doskonale zna i sprawnie stosuje zasady ortografii dotyczące pisowni wielką literą nazw własnych (imion, nazwisk, przezwisk, pseudonimów, przydomków, kontynentów, państw, miast, regionów, wsi, osiedli, gór, nizin, wyżyn, rzek, jezior, mórz, oceanów),
- doskonale zna i sprawnie stosuje zasady ortografii dotyczące pisowni wielką literą tytułów utworów literackich, nazw świąt, wyrazów na początku zdania,
- doskonale zna i sprawnie stosuje zasady ortografii dotyczące pisowni wyrazów z „ó” i „u” („ó” wymienne i niewymienne, zakończenia „-ów, -ówka, -ówna”, „ó” na początku wyrazów oraz wyjątki, „u” w zakończeniach „-un, -unek, -us”, „u” w zakończeniach wyrazów zdrabniających, „u” w zakończeniach czasowników),
- doskonale zna i sprawnie stosuje zasady ortografii dotyczące pisowni wyrazów z „rz” i „ż” („rz”, „ż” wymienne i niewymienne, „rz” w zakończeniach rzeczowników rodzaju męskiego, „rz” po spółgłoskach oraz wyjątki, „ż” w zakończeniach rzeczowników rodzaju męskiego i żeńskiego),
- doskonale zna i sprawnie stosuje zasady ortografii dotyczące pisowni wyrazów z „ch” i „h” („ch” i „h” wymienne i niewymienne, „ch” na końcu wyrazów, „ch” po spółgłosce „s”, „h” po spółgłosce „z”),
- doskonale zna i sprawnie stosuje zasady ortografii dotyczące pisowni przymiotników złożonych,
- doskonale zna i sprawnie stosuje zasady ortografii dotyczące pisowni form czasu przeszłego typu: wziąć, zacząć,
- sprawnie stosuje poprawne znaki interpunkcyjne (kropka, znak zapytania, wykrzyknik) w zdaniach oznajmujących, pytających, rozkazujących oraz wykrzyknikowych,
- sprawnie rozdziela przecinkiem równorzędne części zdania w zdaniu pojedynczym, stosuje przecinek przy wyliczeniach,
- samodzielnie zapisuje dialog poprawny pod względem interpunkcji (myślnik, kropka, wykrzyknik, znak zapytania),
- sprawnie stosuje cudzysłów w zapisie tytułów utworów, dwukropek przy wyliczaniu, przecinek przed powtarzającym się spójnikiem.

III. Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryki

Uczeń:

- wypowiada się ustnie w sposób płynny, wyraźny, z właściwą artykulacją, stosuje odpowiednią intonację, pauzę, poprawnie akcentuje wyrazy,
- w wypowiedziach prezentuje swoje zdanie, uzasadnia je, sprawnie posługuje się różnymi formami językowymi,
- biegle używa poprawnych znaczeniowo i składniowo wypowiedzi, wydziela części składowe rozmowy, sygnały konstrukcyjne wzmacniające więź między uczestnikami dialogu,
- sprawnie tworzy spójną kilkuzdaniową wypowiedź na tematy związane z otaczającą rzeczywistością i poznanymi tekstami kultury,
- biegle stosuje kompozycję odpowiednią do danej formy gatunkowej i zachowuje właściwy układ graficzny tekstu,
- samodzielnie tworzy teksty logiczne pod względem treści,

- rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi, zna zasady budowania akapitów i sprawnie wydziela je w tekście,

2. Mówienie i pisanie

Uczeń:

- odróżnia specyfikę tekstu pisanego od tekstu mówionego,
- pisze czytelnie (wyraźnie), dba o estetykę zapisu,
- sprawnie dostosowuje zapis do formy wypowiedzi, zachowuje właściwy układ graficzny tekstu zgodny z wymogami danej formy gatunkowej,
- samodzielnie pisze na tematy poruszane na zajęciach – związane z otaczającą rzeczywistością i poznаныmi tekstami kultury, dba o spójność wypowiedzi,
- samodzielnie tworzy wypowiedzi pisemne w następujących formach gatunkowych: opowiadanie odtwórcze i twórcze, list prywatny, opis przedmiotu, zaproszenie,
- poprawnie zapisuje dialog z uwzględnieniem zasad obowiązujących przy jego zapisie,
- samodzielnie sporządza ramowy i szczegółowy plan odtwórczy,
- samodzielnie redaguje życzenia,
- samodzielnie tworzy tekst o charakterze argumentacyjnym.

OCENA DOBRA

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który w sposób wystarczający opanował wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej tak, aby samodzielnie podjąć wszelkie działania oraz koryguje wszelkie braki w wiadomościach i umiejętnościach.

I. Kształcenie literackie i kulturowe

Uczeń:

- czyta wszelkie teksty (prozatorskie, w tym lektury oraz poetyckie) płynnie, wyraźnie i wyraziście z uwzględnieniem odpowiedniej dykcji, artykulacji i intonacji oraz we właściwym tempie, poprawnie stosuje pauzy,
- przeczytał i zna treść lektur obowiązkowych oraz uzupełniających,
- poprawnie potrafi wymienić elementy świata przedstawionego (czas, miejsce akcji, bohatera głównego, drugoplanowego, wydarzenia),
- rozumie i potrafi posługiwać się pojęciami: świat rzeczywisty i wyobrażony, fikcja literacka, realizm (świat prawdopodobny), fantastyka (świat nieprawdopodobny),
- odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości, realizm od fantastyki,
- zna, rozumie i poprawnie posługuje się pojęciami: baśń, legenda (podanie), opowiadanie, hymn, dialog, monolog, narrator, tytuł,
- potrafi wymienić cechy baśni, legendy, opowiadania, hymnu oraz wskazać różnice między tymi gatunkami,
- opowiada o przebiegu wydarzeń i porządkuje je w kolejności chronologicznej,
- charakteryzuje i ocenia narratorkę,
- wskazuje przyczyny i skutki wydarzeń,
- ocenia wydarzenia i nazywa swoje reakcje czytelnicze (wrażenia, emocje),
- charakteryzuje i ocenia bohaterów,
- rozpoznaje opowiadanie obyczajowe i przygodowe,
- odróżnia monolog od dialogu i rozumie ich funkcje w utworze,
- określa tematykę i problematykę utworu,
- poprawnie objaśnia znaczenie dosłowne i przenośne w tekstach,
- przedstawia i uzasadnia własne rozumienie tekstu,
- potrafi wskazać wartości ważne dla bohaterów,
- zna, rozumie i poprawnie posługuje się pojęciami: wers, strofa (zwrotka), rym, refren, osoba

mówiąca w wierszu, obraz poetycki, epitet, porównanie, ożywienie, zdrobnienie oraz potrafi wskazać je w utworze,

- objaśnia funkcję środków poetyckich w tekście,
- wyodrębnia w tekście obrazy poetyckie, nazywa środki poetyckie: porównanie i zdrobnienia,
- potrafi wskazać refren i określa jego funkcje w tekście,
- rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź: wers, rym, strofę, refren,
- określa nastrój wiersza,
- charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu, opowiada o jej uczuciach,
- rozpoznaje charakterystyczne cechy gatunkowe hymnu,
- przedstawia i uzasadnia własne rozumienie utworu,
- zna, rozumie i posługuje się pojęciami: komiks, film, teatr, malarstwo, ekranizacja filmowa, sceniczna adaptacja tekstu literackiego, przekład intersemiotyczny,
- słucha i ogląda dzieła kultury, uważnie ze skupieniem,
- odróżnia literaturę piękną od innych tekstów pisanych (reklamowych, informacyjnych, publicystycznych),
- poprawnie identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny, reklamowy,
- potrafi odczytać w tekście informacje podane wprost (odbiera tekst na poziomie dosłownym) oraz wyrażone pośrednio (ukryte, przenośne),
- odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od informacji drugorzędnych,
- dostrzega różnicę między tekstami kultury werbalnymi i niewerbalnymi,
- potrafi porównać teksty kultury w celu wskazania podobieństw i różnic odnoszących się do treści i formy,
- nazywa autora tekstu kultury (pisarz, reżyser, malarz, rzeźbiarz, kompozytor),
- wskazuje różnice między literaturą piękną a przekazami ikonicznymi, muzycznymi, filmowymi, teatralnymi,
- rozumie specyfikę komiksu i zna jego cechy,
- dostrzega w tekstach elementy dziedzictwa kulturowego,
- potrafi odczytać wartości wpisane w teksty kultury,
- świadomie i z uwagą odbiera film,
- wyodrębnia elementy składające się na widowisko teatralne i film (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty, muzyka),
- dokonuje przekładu intersemiotycznego tekstu (rysunek, drama, spektakl teatralny).

II. Kształcenie językowe

1. Gramatyka języka polskiego:

Uczeń:

- rozpoznaje i potrafi wskazać w tekście podstawowe części mowy: rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówek,
- rozumie znaczenie rzeczownika, odmienia go przez liczby, przypadki, określa jego rodzaj (męski, żeński, nijaki),
- poprawnie tworzy formy liczby pojedynczej i mnogiej rzeczownika,
- podaje przykłady rzeczowników w różnych rodzajach,
- rozróżnia rzeczowniki własne od pospolitych,
- dostrzega związki rzeczownika z innymi wyrazami,
- zna nazwy i pytania przypadków,
- rozumie znaczenie przymiotnika, poprawnie odmienia go przez liczby, rodzaje (męski, żeński, nijaki, męskoosobowy, niemęskoosobowy), przypadki,
- poprawnie tworzy formy liczby pojedynczej i mnogiej przymiotników,

- dostrzega i określa związek przymiotnika z innymi wyrazami,
- rozumie znaczenie czasownika, poprawnie odmienia go przez osoby, liczby, rodzaje (męski, żeński, nijaki, męskoosobowy, niemęskoosobowy),
- tworzy formy liczby pojedynczej i mnogiej czasownika,
- rozpoznaje i tworzy formy czasu czasownika: przeszły, teraźniejszy, przyszły (prosty i złożony),
- poprawnie rozróżnia formy osobowe i bezosobowe czasownika,
- rozpoznaje bezokolicznik jako formę bezosobową,
- tworzy formy osobowe od bezokoliczników,
- poprawnie używa form czasowników typu: wziąć, umieć, zacząć, rozumieć, iść,
- dostrzega i określa związek czasownika z innymi wyrazami,
- rozumie znaczenie przysłówka jako części mowy nieodmiennej,
- rozpoznaje przysłówki utworzone od przymiotników,
- poprawnie tworzy przysłówki od przymiotników,
- dostrzega związek przysłówka z czasownikiem i innymi wyrazami,
- wie i wyjaśnia, czym jest: wypowiedzenie, zdanie, równoważnik zdania,
- rozpoznaje zdanie i równoważnik zdania w tekście oraz sam poprawnie je tworzy,
- poprawnie przekształca zdania w równoważniki zdania oraz równoważniki zdania w zdania,
- rozróżnia i tworzy typy wypowiedzeń/zdań ze względu na cel wypowiedzi: oznajmujące, pytające, rozkazujące,
- wie, czym jest zdanie/wypowiedzenie wykrzyknikowe
- wie i rozumie, czym jest orzeczenie i podmiot, poprawnie potrafi wskazać je w zdaniu,
- wie i rozumie, czym są określenia w zdaniu, potrafi je wskazać,
- wie i rozumie, czym są związki wyrazowe w zdaniu, poprawnie potrafi je wskazać,
- wie i rozumie, co to jest grupa podmiotu i grupa orzeczenia, potrafi poprawnie oddzielić je w zdaniu.

2.Zróżnicowanie języka

Uczeń:

- wie, rozumie, czym jest synonim, poprawnie go tworzy i używa w tekście,
- wie, rozumie, czym są wyrazy wieloznaczne, poprawnie je tworzy i używa w wypowiedzi,
- świadomie wykorzystuje synonimy i wyrazy wieloznaczne do tworzenia własnych wypowiedzi,
- dostosowuje sposób wyrażania do zamierzonego celu wypowiedzi,
- wypowiada się ze świadomością celu.

3.Komunikacja językowa i kultura języka

Uczeń:

- zna, rozumie i stosuje pojęcia: nadawca, odbiorca, komunikat,
- słucha uważnie i ze skupieniem różnego typu komunikatów,
- identyfikuje nadawcę wypowiedzi, i charakteryzuje go na podstawie tego, co mówi,
- dostrzega emocje mówiącego wyrażone werbalnie i niewerbalnie,
- poprawnie identyfikuje odbiorcę wypowiedzi,
- rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała),
- świadomie posługuje się mimiką, gestykulacją, postawą ciała,
- poprawnie ocenia i wartościuje usłyszane wypowiedzi,
- zna i rozumie pojęcie: głoska, litera, sylaba, potrafi wskazać je na przykładach, rozumie różnice między głoską a literą,
- rozróżnia samogłoski i spółgłoski,
- zna alfabet i porządkuje wyrazy w kolejności alfabetycznej,
- poprawnie dzieli wyrazy na sylaby, wie, jak poprawnie dzielić wyraz na sylaby przy przenoszeniu,
- samodzielnie korzysta ze słownika: ortograficznego, języka polskiego, wyrazów obcych oraz ze

słownika synonimów (wyrazów bliskoznacznych).

4. Ortografia i interpunkcja

Uczeń:

- zna i poprawnie stosuje zasady ortografii dotyczące pisowni wielką literą nazw własnych (imion, nazwisk, przezwisk, pseudonimów, przydomków, kontynentów, państw, miast, regionów, wsi, osiedli, gór, nizin, wyżyn, rzek, jezior, mórz, oceanów),
- zna i poprawnie stosuje zasady ortografii dotyczące pisowni wielką literą tytułów utworów literackich, nazw świąt, wyrazów na początku zdania,
- zna i poprawnie stosuje zasady ortografii dotyczące pisowni wyrazów z „ó” i „u” („ó” wymienne iniewymienne, zakończenia „-ów, -ówka, -ówna”, „ó” na początku wyrazów oraz wyjątki, „u” w zakończeniach „-un, -unek, -us”, „u” w zakończeniach wyrazów zdrabniających, „u” w zakończeniach czasowników),
- zna i poprawnie stosuje zasady ortografii dotyczące pisowni wyrazów z „rz” i „ż” („rz”, „ż” wymienne i niewymienne, „rz” w zakończeniach rzeczowników rodzaju męskiego, „rz” po spółgłoskach oraz wyjątki, „ż” w zakończeniach rzeczowników rodzaju męskiego i żeńskiego),
- zna i poprawnie stosuje zasady ortografii dotyczące pisowni wyrazów z „ch” i „h” („ch” i „h” wymienne i niewymienne, „ch” na końcu wyrazów, „ch” po spółgłosce „s”, „h” po spółgłosce „z”),
- zna i poprawnie stosuje zasady ortografii dotyczące pisowni przymiotników złożonych,
- zna i poprawnie stosuje zasady ortografii dotyczące pisowni form czasu przeszłego typu: wziąć, zacząć,
- stosuje poprawne znaki interpunkcyjne (kropka, znak zapytania, wykrzyknik) w zdaniach oznajmujących, pytających, rozkazujących oraz wykrzyknikowych,
- rozdziela przecinkiem równorzędne części zdania w zdaniu pojedynczym, stosuje przecinek przy wyliczeniach,
- zapisuje dialog poprawny pod względem interpunkcji (myślnik, kropka, wykrzyknik, znak zapytania),
- stosuje cudzysłów w zapisie tytułów utworów, dwukropek przy wyliczaniu, przecinek przed powtarzającym się spójnikiem.

III. Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryki

Uczeń:

- wypowiada się ustnie w sposób płynny, wyraźny, z właściwą artykulacją, stosuje odpowiednią, intonację, pauzę, poprawnie akcentuje wyrazy,
- w wypowiedziach prezentuje swoje zdanie, uzasadnia je, poprawnie posługuje się różnymi formami językowymi,
- używa poprawnych znaczeniowo i składniowo wypowiedzeń, wydziela części składowe rozmowy, sygnały konstrukcyjne wzmacniające więź między uczestnikami dialogu,
- tworzy spójną kilkuzdaniową wypowiedź na tematy związane z otaczającą rzeczywistością i poznanymi tekstami kultury,
- stosuje kompozycję odpowiednią do danej formy gatunkowej i zachowuje właściwy układ graficzny tekstu,
- tworzy teksty logiczne pod względem treści,
- rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi, zna zasady budowania akapitów i wydziela je w tekście,

2. Mówienie i pisanie

Uczeń:

- odróżnia specyfikę tekstu pisanego od tekstu mówionego,
- pisze czytelnie (wyraźnie), dba o estetykę zapisu,

- dostosowuje zapis do formy wypowiedzi, zachowuje właściwy układ graficzny tekstu zgodny z wymogami danej formy gatunkowej,
- pisze na tematy poruszane na zajęciach – związane z otaczającą rzeczywistością i poznanymi tekstami kultury, dba o spójność wypowiedzi,
- tworzy wypowiedzi pisemne w następujących formach gatunkowych: opowiadanie odtwórcze i twórcze, list prywatny, opis przedmiotu, zaproszenie,
- poprawnie zapisuje dialog z uwzględnieniem zasad obowiązujących przy jego zapisie,
- sporządza ramowy i szczegółowy plan odtwórczy,
- redaguje życzenia,
- tworzy tekst o charakterze argumentacyjnym.

OCENA DOSTATECZNA

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który opanował wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej. Uczeń taki samodzielnie lub przy niewielkiej pomocy nauczyciela podejmuje próbę rozwiązania zadań. Wszelkie braki w wiadomościach i umiejętnościach są uzupełniane przez niego na bieżąco i nie mają wpływu na zasadnicze treści określone w podstawie programowej.

I. Kształcenie literacki i kulturowe

Uczeń:

- czyta teksty (prozatorskie, w tym lektury oraz poetyckie) płynnie, wyraźnie i wyraziście,
- przeczytał i zna treść lektur obowiązkowych oraz uzupełniających,
- potrafi z niewielką pomocą nauczyciela wymienić elementy świata przedstawionego (czas, miejsce akcji, bohatera głównego, drugoplanowego, wydarzenia),
- rozumie i potrafi posługiwać się pojęciami: świat rzeczywisty i wyobrażony, fikcja literacka, realizm (świat prawdopodobny), fantastyka (świat nieprawdopodobny),
- odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości, realizm od fantastyki,
- zna, rozumie i poprawnie posługuje się pojęciami: baśń, legenda (podanie), opowiadanie, hymn, dialog, monolog, narrator, tytuł,
- potrafi z niewielką pomocą nauczyciela wymienić cechy baśni, legendy, opowiadania, hymnu oraz stara się wskazać różnice między tymi gatunkami,
- opowiada o przebiegu wydarzeń i stara się porządkować je w kolejności chronologicznej,
- charakteryzuje i ocenia narratora,
- z niewielką pomocą nauczyciela wskazuje przyczyny i skutki wydarzeń,
- ocenia wydarzenia i nazywa swoje reakcje czytelnicze (wrażenia, emocje),
- stara się charakteryzować i oceniać bohaterów,
- rozpoznaje opowiadanie obyczajowe i przygodowe,
- odróżnia monolog od dialogu,
- stara się z niewielką pomocą nauczyciela określić tematykę i problematykę utworu,
- stara się z niewielką pomocą nauczyciela objaśnić znaczenie dosłowne i przenośne w tekstach,
- przedstawia i uzasadnia własne rozumienie tekstu,
- stara się wskazać wartości ważne dla bohaterów,
- zna, rozumie i poprawnie stara się posługiwać pojęciami: wers, strofa (zwrotka), rym, refren, osoba mówiąca w wierszu, obraz poetycki, epitet, porównanie, ożywienie, zdrobnienie oraz potrafi wskazać je w utworze,
- z niewielką pomocą nauczyciela objaśnić funkcję środków poetyckich w tekście,
- rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź: wers, rym, strofę, refren,
- określa nastrój wiersza,
- stara się scharakteryzować osobę mówiącą w wierszu, opowiedzieć o jej uczuciach,

- rozpoznaje charakterystyczne cechy gatunkowe hymnu,
- przedstawia i uzasadnia własne rozumienie utworu,
- zna, rozumie i posługuje się pojęciami: komiks, film, teatr, malarstwo, ekranizacja filmowa, sceniczna adaptacja tekstu literackiego, przekład intersemiotyczny,
- słucha i ogląda dzieła kultury, uważnie ze skupieniem,
- odróżnia literaturę piękną od innych tekstów pisanych (reklamowych, informacyjnych, publicystycznych),
- poprawnie identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny, reklamowy,
- potrafi odczytać w tekście informacje podane wprost (odbiera tekst na poziomie dosłownym) oraz stara się odczytać informacje wyrażone pośrednio (ukryte, przenośne),
- stara się odróżnić zawarte w tekście informacje ważne od informacji drugorzędnych,
- dostrzega różnicę między tekstami kultury werbalnymi i niewerbalnymi,
- stara się porównać teksty kultury w celu wskazania podobieństw i różnic odnoszących się do treści i formy,
- nazywa autora tekstu kultury (pisarz, reżyser, malarz, rzeźbiarz, kompozytor)
- stara się wskazać różnice między literaturą piękną a przekazami ikonicznymi, muzycznymi, filmowymi, teatralnymi,
- rozumie specyfikę komiksu i zna jego cechy,
- dostrzega w tekstach elementy dziedzictwa kulturowego,
- stara się odczytać wartości wpisane w teksty kultury,
- świadomie i z uwagą odbiera film,
- wyodrębnia elementy składające się na widowisko teatralne i film (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty, muzyka),
- stara się dokonać przekładu intersemiotycznego tekstu (rysunek, drama, spektakl teatralny).

II. Kształcenie językowe

1. Gramatyka języka polskiego:

Uczeń:

- rozpoznaje i potrafi wskazać w tekście podstawowe części mowy: rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówki,
- rozumie znaczenie rzeczownika, odmienia go przez liczby, przypadki, określa jego rodzaj (męski, żeński, nijaki),
- tworzy formy liczby pojedynczej i mnogiej rzeczownika,
- podaje przykłady rzeczowników w różnych rodzajach,
- rozróżnia rzeczowniki własne od pospolitych,
- stara się dostrzec związek rzeczownika z innymi wyrazami,
- zna nazwy i pytania przypadków,
- rozumie znaczenie przymiotnika, poprawnie odmienia go przez liczby, rodzaje (męski, żeński, nijaki, męskoosobowy, niemęskoosobowy), przypadki,
- tworzy formy liczby pojedynczej i mnogiej przymiotników,
- stara się dostrzec związek przymiotnika z innymi wyrazami,
- rozumie znaczenie czasownika, poprawnie odmienia go przez osoby, liczby, rodzaje (męski, żeński, nijaki, męskoosobowy, niemęskoosobowy),
- tworzy formy liczby pojedynczej i mnogiej czasownika,
- rozpoznaje i tworzy formy czasu czasownika: przeszły, teraźniejszy, przyszły (prosty i złożony),
- poprawnie stara się rozróżnić formy osobowe i bezosobowe czasownika,
- rozpoznaje bezokolicznik jako formę bezosobową,
- stara się tworzyć formy osobowe od bezokoliczników,

- stara się poprawnie używać form czasowników typu: wziąć, umieć, zacząć, rozumieć, iść,
- stara się dostrzegać związek czasownika z innymi wyrazami,
- rozumie znaczenie przysłówka jako części mowy nieodmiennej,
- rozpoznaje przysłówki utworzone od przymiotników,
- poprawnie tworzy przysłówki od przymiotników,
- stara się dostrzec związek przysłówka z czasownikiem i innymi wyrazami,
- wie i stara się wyjaśnić, czym jest: wypowiedzenie, zdanie, równoważnik zdania,
- rozpoznaje zdanie i równoważnik zdania w tekście oraz sam stara się poprawnie je tworzyć,
- stara się poprawnie przekształcać zdania w równoważniki zdania oraz równoważniki zdania w zdania,
- rozróżnia i tworzy typy wypowiedzeń/zdań ze względu na cel wypowiedzi: oznajmujące, pytające, rozkazujące,
- wie, czym jest zdanie/wypowiedzenie wykrzyknikowe,
- wie i rozumie, czym jest orzeczenie i podmiot, poprawnie potrafi wskazać je w zdaniu,
- wie i rozumie, czym są określenia w zdaniu, stara się poprawnie je wskazać,
- wie i rozumie, czym są związki wyrazowe w zdaniu, poprawnie stara się je wskazać,
- wie i rozumie, co to jest grupa podmiotu i grupa orzeczenia, stara się poprawnie oddzielić je w zdaniu.

2.Zróżnicowanie języka

Uczeń:

- wie, rozumie, czym jest synonim, poprawnie stara się go tworzyć i używać w tekście,
- wie, rozumie, czym są wyrazy wieloznaczne, stara się poprawnie je tworzyć i używać w wypowiedzi,
- wykorzystuje synonimy i wyrazy wieloznaczne do tworzenia własnych wypowiedzi,
- dostosowuje sposób wyrażania do zamierzonego celu wypowiedzi,
- wypowiada się ze świadomością celu.

3.Komunikacja językowa i kultura języka

Uczeń:

- zna, rozumie i stosuje pojęcia: nadawca, odbiorca, komunikat,
- słucha uważnie i ze skupieniem różnego typu komunikatów,
- identyfikuje nadawcę wypowiedzi, i charakteryzuje go na podstawie tego, co mówi,
- dostrzega emocje mówiącego wyrażone werbalnie i niewerbalnie,
- poprawnie stara się zidentyfikować odbiorcę wypowiedzi,
- rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała),
- świadomie posługuje się mimiką, gestykulacją, postawą ciała,
- stara się poprawnie ocenić i wartościować usłyszane wypowiedzi,
- zna i rozumie pojęcie: głoska, litera, sylaba, stara się wskazać je na przykładach, rozumie różnice między głoską a literą,
- rozróżnia samogłoski i spółgłoski,
- zna alfabet i porządkuje wyrazy w kolejności alfabetycznej,
- poprawnie dzieli wyrazy na sylaby, wie, jak poprawnie dzielić wyraz na sylaby przy przenoszeniu,
- poprawnie korzysta ze słownika: ortograficznego, języka polskiego, wyrazów obcych, oraz ze słownika synonimów (wyrazów bliskoznacznych).

4.Ortografia i interpunkcja

Uczeń:

- zna i poprawnie stara się stosować zasady ortografii dotyczące pisowni wielką literą nazw własnych (imion, nazwisk, przezwisk, pseudonimów, przydomków, kontynentów, państw, miast, regionów, wsi, osiedli, gór, nizin, wyżyn, rzek, jezior, mórz, oceanów),

- zna i poprawnie stara się stosować zasady ortografii dotyczące pisowni wielką literą tytułów utworów literackich, nazw święt, wyrazów na początku zdania,
- zna i poprawnie stara się stosować zasady ortografii dotyczące pisowni wyrazów z „ó” i „u” („ó” wymienne i niewymienne, zakończenia „-ów, -ówka, -ówna”, „ó” na początku wyrazów oraz wyjątki, „u” w zakończeniach „-un, -unek, -us”, „u” w zakończeniach wyrazów zdrabniających, „u” w zakończeniach czasowników),
- zna i poprawnie stara się stosować zasady ortografii dotyczące pisowni wyrazów z „rz” i „ż” („rz”, „ż” wymienne i niewymienne, „rz” w zakończeniach rzeczowników rodzaju męskiego, „rz” po spółgłoskach oraz wyjątki, „ż” w zakończeniach rzeczowników rodzaju męskiego i żeńskiego),
- zna i poprawnie stara się stosować zasady ortografii dotyczące pisowni wyrazów z „ch” i „h” („ch” i „h” wymienne i niewymienne, „ch” na końcu wyrazów, „ch” po spółgłosce „s”, „h” po spółgłosce „z”),
- zna i poprawnie stara się stosować zasady ortografii dotyczące pisowni przymiotników złożonych,
- zna i poprawnie stara się stosować zasady ortografii dotyczące pisowni form czasu przeszłego typu: wziąć, zacząć,
- stara się poprawnie stosować znaki interpunkcyjne (kropka, znak zapytania, wykrzyknik) w zdaniach oznajmujących, pytających, rozkazujących oraz wykrzyknikowych,
- stara się rozdzielać przecinkiem równorzędne części zdania w zdaniu pojedynczym, stosuje przecinek przy wyliczeniach,
- stara się zapisać dialog poprawny pod względem interpunkcji (myślnik, kropka, wykrzyknik, znak zapytania),
- stosuje cudzysłów w zapisie tytułów utworów, dwukropek przy wyliczaniu, przecinek przed powtarzającym się spójnikiem.

III. Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryki

Uczeń:

- wypowiada się ustnie w sposób poprawny, wyraźny, stara się stosować właściwą artykulację, intonację, poprawnie akcentować wyrazy,
- w wypowiedziach prezentuje swoje zdanie, stara się je uzasadnić, stara się poprawnie posługiwać różnymi formami językowymi,
- tworzy spójną kilkuzdaniową wypowiedź na tematy związane z otaczającą rzeczywistością i poznаныmi tekstami kultury,
- stara się stosować kompozycję odpowiednią do danej formy gatunkowej i zachowywać właściwy układ graficzny tekstu,
- tworzy teksty logiczne pod względem treści,
- rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi, zna zasady budowania akapitów i stara się je wydzielać w tekście,

2. Mówienie i pisanie

Uczeń:

- odróżnia specyfikę tekstu pisanego od tekstu mówionego,
- pisze czytelnie (wyraźnie), dba o estetykę zapisu,
- stara się dostosować zapis do formy wypowiedzi, zachować właściwy układ graficzny tekstu zgodny z wymogami danej formy gatunkowej,
- pisze na tematy poruszane na zajęciach – związane z otaczającą rzeczywistością i poznаныmi tekstami kultury, dba o spójność wypowiedzi,
- tworzy wypowiedzi pisemne w następujących formach gatunkowych: opowiadanie odtwórcze, list prywatny, opis przedmiotu, zaproszenie,
- poprawnie zapisuje dialog z uwzględnieniem zasad obowiązujących przy jego zapisie,

- sporządza ramowy i szczegółowy plan odtwórczy,
- redaguje życzenia,
- stara się stworzyć tekst o charakterze argumentacyjnym.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który opanował wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej, samodzielnie wykonuje zadania o niewielkim stopniu trudności. W swojej pracy korzysta z pomocy nauczyciela. Jego wiedza spełnia wymagania istotne dla treści podstawy programowej klasy czwartej. Uzyskane przez niego wiadomości i umiejętności umożliwiają mu dalszą naukę w klasie piątej.

Kształcenie literackie i kulturalne:

- zna lektury obowiązkowe we wskazanym przez nauczyciela fragmencie,
- z pomocą nauczyciela (lub samodzielnie) przekazuje treści przeczytanego, łatwego tekstu,
- rozumie różnice między światem przedstawionym utworu a światem rzeczywistym,
- wyodrębnia główne postacie literackie,
- poprawnie sporządza plan.

Formy wypowiedzi:

- w formie ustnego opowiadania przekazuje treści utworu lub jego fragment,
- w kilku zdaniach opowiada o własnych doświadczeniach,
- poprawnie przedstawia się, składa życzenia,
- stosuje różne typy zdań,
- krótko opisuje wygląd osoby i przedmiotu.

Nauka o języku:

- z pomocą nauczyciela rozróżnia części mowy: rzeczownik, przymiotnik, czasownik, przysłówki
- rozpoznaje liczbę i rodzaj rzeczownika,
- rozpoznaje osobę, liczbę i czas czasownika,
- z pomocą nauczyciela odmienia rzeczowniki przez przypadki,
- rozumie pojęcie zdania, potrafi wyodrębnić je w mowie i w piśmie,
- wyróżnia w wyrazie głoski, litery, sylaby,
- zna alfabet,
- zna podstawowe zasady ortograficzne,
- z pomocą korzysta ze słownika: ortograficznego, języka polskiego, wyrazów obcych, ze słownika synonimów (wyrazów bliskoznaczných).

OCENA NIEDOSTATECZNA

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie opanował poziomu wymagań koniecznych w zakresie wiadomości z fleksji, składni, ortografii, redagowania poznanych form wypowiedzi określonych w podstawie programowej. Nie opanował techniki głośnego i cichego czytania. Jego wypowiedzi nie są poprawne pod względem językowym i rzeczowym. W wypowiedziach pisemnych nie przestrzega zasad ortograficznych. Nawet z pomocą nauczyciela nie jest w stanie rozwiązać zagadnień o elementarnym stopniu trudności.